

ПАВЛО ЧУБИНСЬКИЙ

Павло Чубинський

ДЕПАРТАМЕНТ КУЛЬТУРИ ВИКОНАВЧОГО ОРГАНУ
КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ
(КИЇВСЬКОЇ МІСЬКОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ)
Публічна бібліотека ім. Лесі Українки для дорослих м. Києва
Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування

«Сила чорноземна наш Чубинський!» :
до 185 річчя з дня народження П. П. Чубинського
Бібліографічний список

Київ, 2024

«Сила чорноземна наш Чубинський!»: до 185 річчя з дня народження П. П. Чубинського: бібліогр. список / упоряд. Ж. П. Копитко ; ред.: А. Р. Своровський ; Департамент культури виконавчого органу Київської міської ради (КМДА) ; Публічна бібліотека ім. Лесі Українки для дорослих м. Києва, Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування.— Київ, 2023. —12 с.

Бібліографічний список «Сила чорноземна наш Чубинський!» створено до дня народження непересічного громадського та культурного діяча, етнографа, краєзнавця, поета, дослідника українського звичаєвого права, автора слів державного гімну України – Павла Платоновича Чубинського.

Список містить статті, художню літературу, літературознавчі дослідження.

При складанні списку використано літературу з електронного каталогу Публічної бібліотеки імені Лесі Українки, Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, Національної бібліотеки імені Ярослава Мудрого, сайту «Google-Академія».

Літературу розміщено в алфавітному порядку.

Список адресований для всіх, хто цікавиться розвитком української культури, історією України, для всіх, кому цікава постать автора гімну України, сторінки його біографії, його багатогранна діяльність як українського етнографа, поета, громадського діяча.

Упорядник: Ж. П. Копитко

Редактор: А. Р. Своровський

Телефони для довідок : 486-01-46,

+38 (068) 139-31-41, e-mail : 4bibliograf4@gmail.com

Відділ електронних ресурсів та довідково-бібліографічного обслуговування, вул. О. Кониського, 83-85

27 січня 1839 року народився Павло Платонович Чубинський, відомий нам як автор слів Державного Гімну України «Ще не вмерла України і слава, і воля».

Його діяльність багатогранна і внесок у розвиток культури і науки в Україні величезний. «Заслуги його такі великі, що їх вистачило б і на декількох професіональних вчених. Він був, безперечно, надзвичайно великою особистістю, але у нього начебто не було і усвідомлення своєї переваги над багатьма іншими, і з усім своїм бурхливим темпераментом він був, по суті, вражаючи скромним і невибагливим», – писав літературознавець Федір Вовк.

Павло Чубинський – особистість з великої букви, неперевершений народознавець, вчений-етнограф, громадський діяч, журналіст, активний діяч українського національного руху на Правобережній Україні, мовознавець, юрист і соціолог, перекладач, організатор перших недільних шкіл та першого прообразу Академії Наук України (Південно-Західного відділу Російського географічного товариства).

Його «Праці етнографічно-статистичної експедиції в Західно-Руський край» і сьогодні не втратили своєї науковості та актуальності. У молоді роки він брав активну участь у громадському русі, поширював ідеї боротьби проти царського уряду. За свою діяльність на сім років був засланий на «перевиховання» в Архангельську губернію. Сім років у засланні в Архангельську українець Чубинський працював на російську науку, де здобув авторитет великого організатора науки і невтомного дослідника Північного краю.

За радянських часів ім'я Павла Чубинського було забутим, навіть залізничну платформу «Чубинський», що під Борисполем на Київщині, не перейменовували. Її 1913-го року збудував син Чубинського, Павло Павлович, який приходив на платформу й зупиняв київський поїзд помахом картуза. За кілометр звідти був хутір Чубинський, ще за 7 км – Бориспіль. Звідси й походив козацький рід Чубинських. Як свідчать історичні джерела, у XVI ст. цей рід опинився на Волині. Вже дід Павла Чубинського повернувся на Київщину, купив землю в Борисполі. Саме тут і народився Павло Платонович Чубинський 27 січня 1839 року на хуторі поблизу Борисполя на Київщині (на той час Переяславського повіту Полтавської губернії) у небагатій дворянській родині відставного офіцера Платона Івановича Чубинського. Мав двох сестер і двох братів.

Навчання і студентські роки

Навчався в Переяславському повітовому училищі, у Другій київській чоловічій гімназії, після того закінчив університет у Петербурзі. В студентські роки брав участь у діяльності петербурзької української громади, де познайомився із Тарасом Шевченком, захоплювався ним й у чомусь повторив долю поета. У 1861 р. закінчив юридичний факультет Петербурзького університету, захистив у Петербурзі дисертацію «Нариси народних юридичних звичаїв і понять з цивільного права Малоросії» та одержав учений ступінь кандидата правознавства.

Громадська діяльність

Улітку 1861 р. повернувся до Києва, де працював учителем. Повернувшись в Україну, впродовж 1861-1862 років пише статті для журналу «Основа», що видавався у Петербурзі за редакцією В. М. Білозерського. Цей журнал був єдиним легальним виданням у Росії, що виходив українською мовою. На його сторінках публікувались поряд із творами ліберального характеру твори українських письменників демократичного спрямування. Як юрист, Павло Чубинський вважав за обов'язок допомагати селянам, які тоді звільнилися з кріпацтва й мали багато клопотів із власністю на землю. Товаришував із молодими українофілами – Миколою Лисенком, Михайлом Драгомановим, Олександром Кістяківським. 1862 року в Києві кілька українофільських гуртків об'єдналися в «Громаду», серед перших членів якої був Павло Чубинський. Проти «Громади» невдовзі було заведено кримінальну справу. Тієї осені 1862 року Чубинський пише вірш «Ще не вмерла Україна», що став згодом національним гімном.

Арешт і поневіряння на чужині

«За вредное влияние на умы простолюдинов» Чубинського було заслано на проживання в Архангельську губернію під нагляд поліції. Чубинський вимагав слідства, адже звинувачення були смішні: відвідував могилу Шевченка та «пил водку с простолюдинами и распевал возмутительные малороссийские песни». Слідства так і не було. Його арештували й вислали.

Про те, як велося Павлові Чубинському на чужині, найкраще розповідь написаний ним тоді лист: «Мені хотілось би бути там, де всі близькі серцю, де рідне поле, де співа соловей, де криниця з вербою зеленою. Де всю ніч співають дівчата. А тут – лишенько. Вісім місяців зима, да й літо хтозна-яке, скрізь болото та комарів без ліку. Пісні не почувеш, а як почувеш, так таку, що лучче б не слухав... Гірше те, що не знаєш, коли повернусь додому». На заслання Павло Чубинський провів майже сім років. Був чиновником з особливих доручень при тамтешніх губернаторах. Здобувши довіру, він сам себе не тільки визволив із заслання, а й проклав дорогу у вищі наукові сфери Російської імперії. Його статистико-економічні дослідження Архангельської губернії були такими цінними, що губернатор князь Гагарін просив нагородити засланця орденом Св. Станіслава. Цар ідею підтримав. Чубинському дозволили повернутися в Україну.

Знову в Україні

Імператорське Російське географічне товариство влаштувало експедицію для вивчення України, яку очолив Павло Чубинський. Експедиція досліджувала Київську, Волинську, Подільську губернії, частину Мінської, Гродненської, Люблінської, Седлецької губерній та Бессарабію, де проживали українці. За три роки він зібрав стільки матеріалу, що склав семитомник «Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край», які були відзначені золотою медаллю Імператорського географічного товариства та золотою медаллю конгресу в Парижі. Видання містить напрочуд цінні і різноманітні етнографічні та фольклористичні матеріали: легенди, казки, обрядові й побутові пісні, народний календар, огляд говорів, особливостей їжі та одягу, дані про проживання поляків та євреїв, волосні суди тощо.

Текст пісні «Ще не вмерла Україна» був написаний за півгодини у 1862 році в Києві на вулиці Великій Васильківській, 122, у домі купця Лазарєва, де автор квартирував. В основу тексту на музику М. Вербицького, Павло Чубинський поклав мотиви з мазурки «Єще Польска не згінела»

та пісні сербських повстанців, де були слова «Серце біє і кров ліє за нашу свободу». Існує декілька версій пісні.

Вперше вірш опублікували у четвертому номері часопису «Мета», який вийшов у грудні 1863-го року. У Царській Росії пісня «Ще не вмерла Україна» вперше була опублікована 1908 р. в антології Українська Муза.

На початку 70-х років XIX ст. П. Чубинський разом з В. Антоновичем, М. Драгомановим, О. Русовим, М. Зібером, С. Подолинським таємно створили гурток «Стара громада».

Завдяки Павлові Чубинському 1873 року в Києві відкрито Південно-Західний відділ Російського географічного товариства, який вважають започаткуванням нашої Академії наук. Тоді ж Чубинський провів у Києві перепис, який показав, що більшість киян вважають рідною мовою українську.

Антиукраїнська політика уряду і друге заслання П. Чубинського

Науково-просвітницька та культурницька діяльність української інтелігенції привернула увагу царських чиновників. У травні 1875 р. М. Юзефович (голова Археографічної комісії) надіслав до Петербурга листа, в якому повідомляв, що «розбійницькі зграї, озброєні і в масках, які з'являються в краї, не що інше, як початки народжуваної у спокушених умах гайдамаччини». М. Юзефович висунув ідею ліквідувати Київське відділення Російського географічного товариства і висловився, що доки М. Драгоманов і Чубинський будуть тут, «ніякі заходи не припинять руху, який виник з їхньої ініціативи».

У результаті цих доносів у 1875 р. створено спеціальну антиукраїнську комісію, яка досить швидко дійшла висновку, що «допустити окрему літературу на простонародному українському говорі – це те саме, що покласти тривку підвалину для переконання в можливості відділення, хоч би й у далекій будучності, України від Росії».

18 травня 1876 р. Олександр II видав указ (відомий також як Емський указ) у пункті 10 якого зазначалось: «Закрити на невизначений термін Київський відділ Імператорського географічного товариства... і допустити потім відкриття його знову, з наданням місцевому генерал-губернаторові права клопотатися про його відкриття, але з усуненням назавжди тих осіб, які скільки-небудь сумнівні у своєму чисто російському спрямуванні», а в пункті 11 вказано: «Негайно вислати з краю Драгоманова й Чубинського, як невинуватих і позитивно небезпечних у краї агітаторів» (на полях указу було дописано: «вислати з краю із заборонаю в'їзду в південну губернію і столицю, під таємний нагляд»).

Після цього указу було ліквідоване відділення і Павло Чубинський був змушений виїхати з України. У 1877-1879 рр. він працював у Петербурзі.

Смерть на Батьківщині і пам'ять нащадків

П. Чубинському ще вдасться добитись дозволу жити у Петербурзі, працюючи чиновником у міністерстві транспорту. В рідну Україну йому дозволять повернутись лише тяжко хворим, не забувши при цьому заборонити бувати в Києві.

Він до кінця життя був прикутий до ліжка і 14 (26) січня 1884 року, не доживши одного дня до свого 45-річчя, Павло Чубинський тихо згасне на хуторі під Борисполем. Так завершилося нелегке життя великого українця – Павла Платоновича Чубинського. Поховали його на рідному

хуторі поблизу Борисполя. Прощалися з ним в тій самій церкві на Подолі, де колись прощалися з Тарасом Шевченком. На жаль, будинок, де проживав Павло Чубинський, не зберігся. Бронзова меморіальна дошка з барельєфним портретом у м. Борисполі нагадує про великого поета, вченого і громадського діяча, табличка на фасаді приміщення телефонної станції (бульвар Тараса Шевченка, 18) у Києві містить коротку інформацію про те, що у Другій київській гімназії навчався автор українського гімну Павло Чубинський. 15 квітня 2020 на Книшовому меморіально-парковому комплексі в м. Борисполі встановили перший в Україні пам'ятник Павлові Чубинському в повний зріст.

Ми не маємо права забути, що далеко не багатий Павло Чубинський за особисті кошти викупив авторські права на неопубліковані за життя твори Т. Шевченка, в результаті чого вони дійшли до читачів. Що саме Чубинський за власний кошт купив будинок для знаменитого, але бездомного кобзаря Остапа Вересая і що платою за успіх української експедиції стали борги, зроблені задля науки.

Його особистий внесок у розвиток науки, українського фольклору та етнографії, важко переоцінити. Самовіддана праця була спрямована на збереження української духовності і культури, а національно-духовна спадщина вражає і донині. Щоразу, встаючи під перші акорди священного українського гімну, хоч на мить згадаймо і того, хто написав: «Ще не вмерла України ні слава, ні воля». Павло Чубинський на це заслужив.

ПАВЛО ЧУБИНСЬКИЙ та його доба

1. [Берзін П. Шукач правди \(Михайло Павлович Чубинський\)](#) / П. Берзін // Юридична Україна. – 2016. – № 7-8. – С. 87-106.
2. Білоусов, Є. В. Славені імена України : для серед. шк. віку. Кн. 1 / Євген Білоусов ; [передм. П. Мовчана]. – Київ : Просвіта, 2003. – 208 с. : іл.
3. [Богатчук, С. ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ УКРАЇНЦЯ. ПАВЛО ЧУБИНСЬКИЙ](#) // Актуальні питання гуманітарних наук: міжвуз. зб. наук. праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного ун-ту ім. І. Франка / [ред.-упоряд. М. Пантюк, А. Душний, В. Ільницький, І. Зимомря]. – Дрогобич : Видав. дім «Гельветика», 2023. – Вип. 62. – Т. 1. – С. 4-17.
4. Гриценко, Н. «Людей і правду він любив» / Н. Гриценко // Дивослово. – 2009. – № 1. – С. 15-17.
5. Гуменюк П. Павло Чубинський як збирач і дослідник української традиційної ігрової культури [Електронний ресурс] // Музей Івана Гончара [веб-сайт]. – Режим доступу: <https://cutt.ly/3X4iExk/>. – Дата публікації: 05.01.2024.
6. Дудко В. Павло Чубинський і літературний фонд (1863р.) / В. Дудко // Київська старовина. – 1999. – № 1. – С. 165-175.
7. Дудко В. Павло Чубинський і українська преса початку 1860-х рр. // Вісник Національної Академії наук України. – 1999. – № 3. – С. 37-42.

8. [Євсєєва, Г. П. Ще не вмерла України ні слава, ні воля!:](#) (до 175-річчя з дня народження видатного українського етнографа Павла Чубинського) // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – 2014. – № 1. – С. 52-56.
9. [Єгорова, І. Як «зустрілися» наддніпрянець і галичанин : перше документальне свідчення виконання пісні «Ще не вмерла Україна» – 10 березня 1865 року / Ірина Єгорова // День.](#) – 2005. – 10 бер. (№ 41). – С. 7.
10. Зиль А. Народознавець. Павло Чубинський і його доба / Андрій Зиль. – Київ : ТОВ «Казка», 2009. – 395 с.
11. [Зиль А. Дві вершини нашої культури: Шевченко і Чубинський – побратими духу // День.](#) – 2014. – № 12. – С. 1.
12. З Україною в серці : поезії : [П. Чубинський «Ще не вмерла Україна»] / упоряд. Ярослав Федорчук. – Київ : Український письменник, 2016. – 58 с.
13. Іванова, Л. П. Чубинський та Київська громада (60-ті рр. XIX ст.) / Л. Іванова // Наука і суспільство. – 2015. – № 9/10. – С. 2-8.
14. Коляда І., Милько В. «... Розбуркав національну свідомість багатьох млявих, пригнічених українців»: (до 135-річчя заснування Південно-Західного Відділу Імператорського Російського Географічного Товариства) / І. Коляда, В. Милько // Історія в школі. – 2008. – № 1. – С. 11.
15. Коляда, І. П. П Чубинський : штрихи до історичного портрет: (до 135-ї річниці заснування Південно-Західного відділу Імператорського Російського географічного товариства) // Історія в школі. – 2008. – № 4. – С. 12-17.
16. Кульова, В. Ода державності: 140 років тому вперше прозвучав твір Михайла Вербицького і Павла Чубинського «Ще не вмерла Україна ні слава, ні воля», який нині – наш Національний гімн / Віра Кульова // Хрещатик. – 2005. – 10 бер. (№ 34). – С. 1-2.
17. Мишанич, С. В. Павло Чубинський – автор українського гімну / Степан Мишанич. – Київ : Бібліотека українця, 2001. – 88 с.
18. Мовчанюк, В. Шевченко – Чубинський – гімн / Володимир Мовчанюк // Слово і час. – 1998. – № 8. – С. 49-53.
19. Никончук О. М. Чубинський Павло Платонович / О. М. Никончук // Українська мова : Енциклопедія / [редкол. : В. М. Русанівський, О. О. Тараненко, М. П. Зяблюк та ін.]. – Київ : «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2000. – С. 731-732.
20. [Остапенко, О. Павло Чубинський: нариси біографії і наукової творчості // Народна творчість та етнографія.](#) – 2004. – № 4. – С. 91-97.
21. [Панченко, В. «Сила чорноземна наш Чубинський...» / Володимир Панченко // Дзеркало тижня.](#) – 1-7 липня (№ 25). – 2006. – С. 21.

22. Панченко, В. Сонячний годинник : книга палігрима / Володимир Панченко. – Київ : Темпора, 2019. – 436 с. іл., портр.
Книга сучасного палігрима, якому в подорожах по Україні відкриваються історії «знайомих незнайомих» із XVII-XXI століть. Їх імена переважно відомі, проте чимало життєвих сюжетів і «зигзагів» долі залишаються прикритими пеленою часу.
23. Пасенко Л. «Я син твій, нене Україно, народу паростя твого...» : літературно-музична композиція, присвячена Павлові Чубинському / Л. Пасенко // Дивослово. – 2009. – № 1. – С. 18-19.
24. Рапіта, М. Гімн України і його творці : [П. Чубинський, М. Вербицький] / М. В. Рапіта // Творці українського національного гімну «Ще не вмерла Україна». – Тернопіль, 1995. – С. 11-18.
25. Солодовник, М. После написания «Ще не вмерла Україна» Чубинского сослали на 7 лет : 27 января создателю «Ще не вмерла Україна» Павлу Чубинскому исполняется 180 лет / Мария Солодовник // КП в Украине. – 2019. – 25 янв. (№ 13). – С. 9 : фото.
26. Сорочук, Л. **УКРАЇНОЗНАВЕЦЬ ПАВЛО ЧУБИНСЬКИЙ – ПРЕДСТАВНИК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕЛІТИ** // Українознавчий альманах. – 2017. – Вип. 22. – С. 132-136.
27. Стадник О. Г. Павло Чубинський / О. Г. Стадник // Географія : наук.-метод. журн. – 2015. – № 21-22 (289-290) . – С. 74-76.
28. Тисячна, Н. Бориспіль - місто автора слів українського гімну : [там народився, жив і похований Павло Чубинський] / Надія Тисячна // День. – 2005. – 29 груд. (№ 242-243). – С. 10-11.
29. Федорченко, О. Місто Бориспіль – колыска Павла Чубинського / О. Федорченко // Історія в рід. шк. – 2018. – № 5. – С. 41-43.
30. Хорунжий, Ю. М. Мужі чину : історичні парсуни. – Київ : Вид-во ім. Олени Теліги, 2005. – 424 с. : іл.
31. Шевчук С. Архангельське заслання – період становлення Павла Чубинського як етнографа та фольклориста // Народна творчість та етнографія. – 2004. – № 5. – С. 3-12.
32. Шип, Н. А. Тарас Шевченко, Павло Чубинський – духовні символи українства / Надія Шип. – Київ : Світ Успіху, 2014. – 119 с. : іл.
33. Шпак, В. Його дослідження стали улюбленими книжками Лесі Українки : 175 років тому народився автор Гімну нашої держави Павло Чубинський / Віктор Шпак // Урядовий кур'єр.– 2014. – 28 січ. (№ 16). – С. 8 : фото.
34. Шевчук С. Архангельське заслання – період становлення Павла Чубинського як етнографа та фольклориста / С. Шевчук // Народна творчість та етнографія. – 2004. – № 5. – С. 4-5.
35. Чердниченко, Д. С. Павло Чубинський / [редкол.: В. Литвин (голова) та ін.]. – Київ. : Вид. дім «Альтернативи», 2005. – 374 с. : іл. – (Особистість і доба).

Творча спадщина українознавця ПАВЛА ЧУБИНСЬКОГО

36. **Акорди : антологія української лірики від смерті Шевченка** / уложив І. Я. Франко ; з іл. Ю. Панькевича. – Львів: Накладом Укр.-рус. Вид. Спілки, 1903. – 316 с. : іл.
37. Бандурка : українські сороміцькі пісні / в записках З. Доленги-Ходаковського, М. Максимовича, П. Лукашевича, М. Гоголя, Т. Шевченка, П. Чубинського, Хв. Вовка, І. Франка, В. Гнатюка. – Київ : Дніпро, 2001. – 280 с.
38. Бріцина, О. Фольклорна проза із зібрання П. Чубинського: історичні здобутки і сучасні проблеми дослідження // Народна творчість та етнографія. – 2004. – № 3. – С. 24-29.
39. Вербицький, М. М. Державний гімн України : для мішаного хору в супроводі ф-но. Клавір / [муз. М. Вербицького ; сл. П. Чубинського ; муз. ред. М. Скорика, Є. Станковича]. – Київ.: Муз. Україна, 2003. – 7 с. : іл.
40. Весілля на Бориспільщині XIX - XX століття / [уклад. В. Стрілько -Тютюн]. – Київ : Ярославів Вал, 2019. – 585 с. : іл., портр.
Весільний обряд – одна з найдавніших і найстійкіших складових духовної і матеріальної культури нації. В цій книзі подано повністю запис народного весілля в Борисполі, яке зробив Павло Чубинський у 1877 році, а також весільні народні обряди в 15 селах Бориспільщини в XX столітті.
41. Гуменюк, П. Павло Чубинський як збирач і дослідник української традиційної ігрової культури [Електронний ресурс] / Поліна Гуменюк // Музей Івана Гончара [веб-сайт]. – Режим доступу: <http://surl.li/pmqfs>. – Дата перегляду: 11.01.2024. – Назва з екрана.
42. Гургула, І. До історії гімну побідоносної нації / Ігор Гургула // Літературна Україна. – 2015. – 20 серпня (№ 31). – С. 3 : фото.
43. Державний Гімн України : для мішаного хору в супроводі фортепіано : клавір. – Київ : Музична Україна, 2003. – 8 с. : нот.
44. **Зубченко, С. П. Національно-патріотичні ідеї «народництва» у науковій діяльності Павла Платоновича Чубинського** // Україна в етнокультурному вимірі століть: до 175-річчя з дня народження видатного українського етнографа Павла Чубинського: зб. наук. праць / відповід. ред. П. М. Чернега. – Київ, 2014. – Вип. 3. – С. 70-81.
45. Колесса, Ф. М. Фольклористичні праці / Ф. М. Колесса. – Київ : Наукова думка, 1970. – 409 с.
46. [Конволют 1-2] / П. П. Білецький-Носенко [и др.]
Т. 2: **Чубинський П. П. Сопілка Павлуся : [Вірші]**. В кн. також пер. творів Ф. Рюккерта, Г. Гейне, Д. Байрона. – 1871. – 50 с.
47. Коць, Т. Ідейно-естетичні цінності доби і українське мовознавство початку XX століття / Тетяна Коць // Культура слова. – №74. – С. 108-115.
48. **Крамар, В. Внесок П. П. Чубинського у становлення «музейної педагогіки» і розвиток етнічної культури** / В. Крамар // Педагогічні інновації: ідеї, реалії, перспективи: зб. наук. праць. Сер. «Педагогіка». – 2015. – Вип. 1. – С. 73-78.

49. [Маруняк, В. НАЦІОНАЛЬНИЙ ГИМН УКРАЇНИ В ІСТОРІЇ І СЬОГОДЕННІ](#) // Українська музика. – 2015. – Число 1-2. – С. 222-227.
50. Назаренко, М. Й. Крім «Кобзаря» : антологія української літератури 1792-1883. Ч. 2 / Михайло Назаренко. – Київ : Laurus, 2021. – 488 с. : портр.
51. [Остапенко, О. Наукова спадщина Павла Чубинського: вивчення і збереження](#) // Етнічна історія народів Європи. – 2000. – Вип. № 4. – С. 97-102.
52. Скрипник, Г. Народознавча спадщина П. Чубинського з погляду сучасної етнології / Ганна Скрипник // Народна творчість та етнографія. – 2009. – № 2. – С. 4-23.
53. Стрельський, Г. В. П. Чубинський в українській та світовій історіографії і мемуарних джерелах : до 175-річчя від дня народж. титана укр. науки і культури / Г. В. Стрельський ; Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова, Ін-т іст. освіти, Каф. етнології та краєзнавства. – Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2014. – 60 с. : іл., портр.
54. Старовинні українські казки : [зібрані П. Чубинським] / іл. О. В. Назаренка. – Х. : Вид. буд. «Фактор», 2004. – 79 с. : іл.
55. Труды этнографическо-статистической экспедиции в Западно-Русский край, снаряженной Императорским Русским Географическим Обществом. Юго-Западный отдел. Материалы и исследования : [в 7 т.] / собрал П. П. Чубинский. – Санкт-Петербург : [б.и.], 1872 - 1878 –

[Т. 1 : \[Верования и суеверия. Загадки и пословицы. Колдовство\]](#) / изд. под наблюдением П. А. Гильтебрандта. – Санкт-Петербург: [Тип. В. Безобразова и Комп.]. – 1872. – XXX, 224 с.

[Т. 1, вып. 2 : Пословицы, загадки, колдовство](#) / изд. под наблюдением П. А. Гильтебрандта. – Санкт-Петербург: [Тип. В. Киршбаума]. – 1877. – С. 225-467.

[Т. 2 : Малорусские сказки](#) / изд. под наблюдением П. А. Гильтебрандта. – Санкт-Петербург: [Тип. и хромофотография А. Траншеля]. – 1878. – 688 с.

[Т. 3 : Народный дневник](#) / изд. под наблюдением Н. И. Костомарова. – Санкт-Петербург: [Тип. В. Безобразова и Комп.]. – 1872. – VIII, 486, II с. : ноты.

[Т. 4 : Обряды: родины, крестины, свадьба, похороны](#) / изд. под наблюдением Н. И. Костомарова. – Санкт-Петербург: [Тип. В. Киршбаума]. – 1877. – XXX, 713, 45 с. : ноты.

[Т. 5 : Песни любовные, семейные, бытовые и шуточные](#) / изд. под наблюдением Н. И. Костомарова. – Санкт-Петербург: Тип. Майкова. – 1874. – XXV, 1209 с.

[Т. 6 : Народные юридические обычаи по решениям волостных судов](#) / изд. под наблюдением П. А. Гильтебрандта. – Санкт-Петербург: [Тип. К. В. Трубникова]. – 1872. – XVI, 408 с.

Т. 7: Евреи. Поляки. Племена малорусского происхождения. Малоруссы (статистика, сельский быт, язык) / изд. под наблюдением П. А. Гильтебрандта. – Санкт-Петербург: [Тип. К. В. Трубникова]. – 1872. – 608, [1], II, [1] с.

Т. 7, вып. 2: [Малоруссы Юго-Западного края] / изд. под наблюдением П. А. Гильтебрандта. – 1877. – С. [4], 343-608, [1], II.

56. Українські народні міфічні казки, записані П. П. Чубинським у Борисполі у середині XIX століття / уклад. : С. С. Кравчун, О. І. Кравчун. – Бориспіль, 2011. – 86 с.
57. Хропко, П. Ідея відновлення державності в українській поезії XIX століття // Дивослово.– 2001. – № 10. – С. 48-52.
58. Чубинський, П. П. Несколько народных исторических преданий записанных П. П. Чубинским : [розвідка] / П. П. Чубинський. – [Київ]: [Унив. тип.], [1873]. – 17 с.
До збірки увійшли народні оповіді «Про могили Перен'ять і Перен'яиху», «Кобзарів шпиль», «Сторожеві могили», «Богдан Хмельницький».
59. Чубинский, П. П. Очерк народных юридических обычаев и понятий в Малороссии / П. Чубинский. – С.-Петербург, 1869. – 41 с.
60. Чубинський, П. Ще не вмерла Україна. – Київ : АТ «Обереги», 1991. – 16 с. – (Українська муза).
61. Чубинський, П. П. Мудрість віків : українське народознавство у творчій спадщині Павла Чубинського : у 2 кн. / П. П. Чубинський; упоряд. С. К. Гаркавий, Ю. О. Іванченко. – Київ: Мистецтво, 1995 –
Кн. 1. - 1995. - 224 с. ; 26 кольор. іл.
Кн. 2 . - 1995. - 222, [1] с., [16] арк. іл. : іл.
62. Чубинський, П. П. Сопілка : поезії, переклади / упорядкув., підгот. текстів та ст. Д. Чередниченка. – К. : Задруга, 2001. – 78 с., [8] арк. іл.
63. Чубинський, П. П. Ангели на сходах неба : нар. повір'я та забобони / Павло Чубинський; підгот. та упоряд. текст. О. Верес ; обкл. О. Думанської. – К. : МП «Глобус», 1992. – 15, [1] с.
64. «Я сіяв те, що Бог послав...» : сторінки публіцистичної, наукової та літературної творчості Павла Чубинського / [авт.-упоряд. Н. В. Зелінська та ін.]. – Львів : Світ, 2009. – 255с., портр.